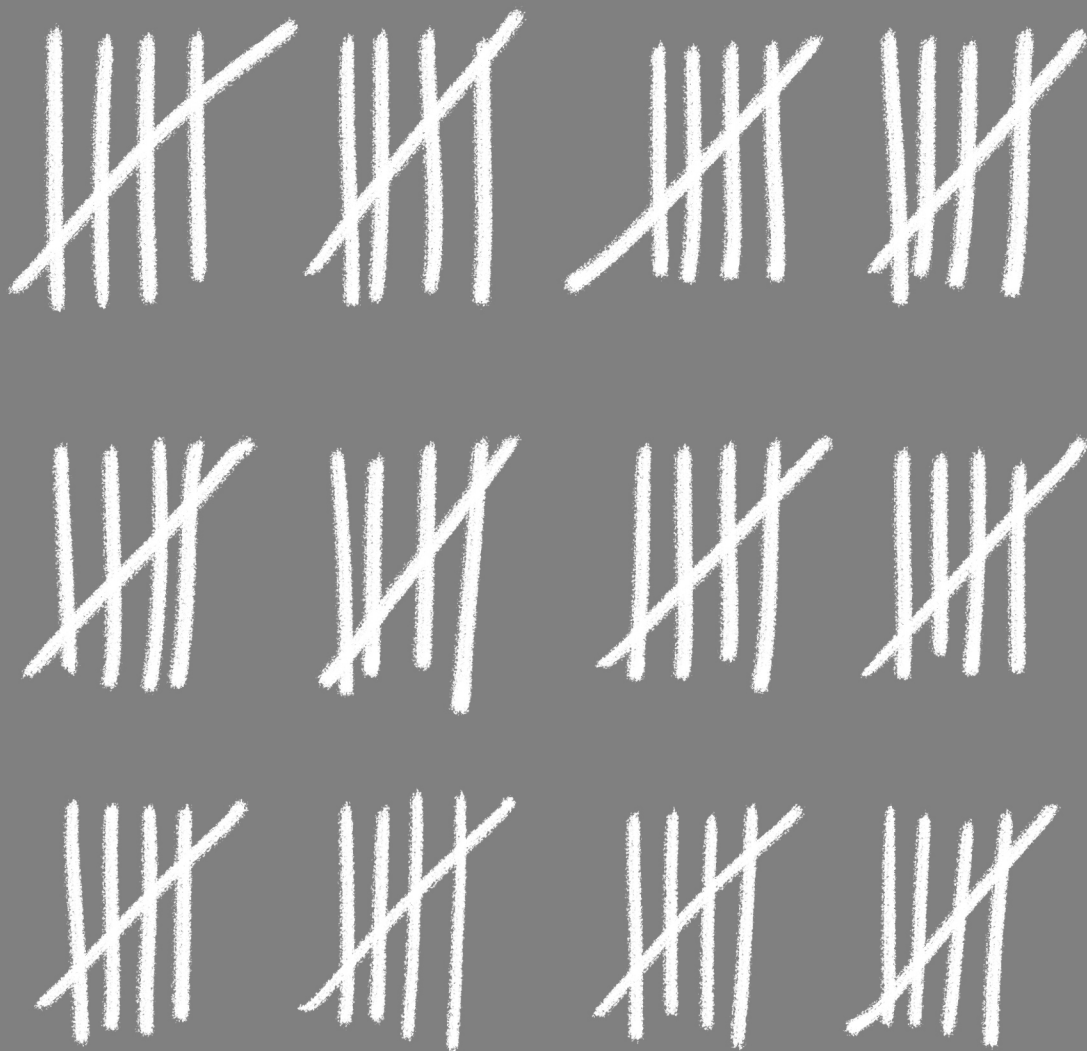

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo

ZATVOR U SMPREKOVNICI

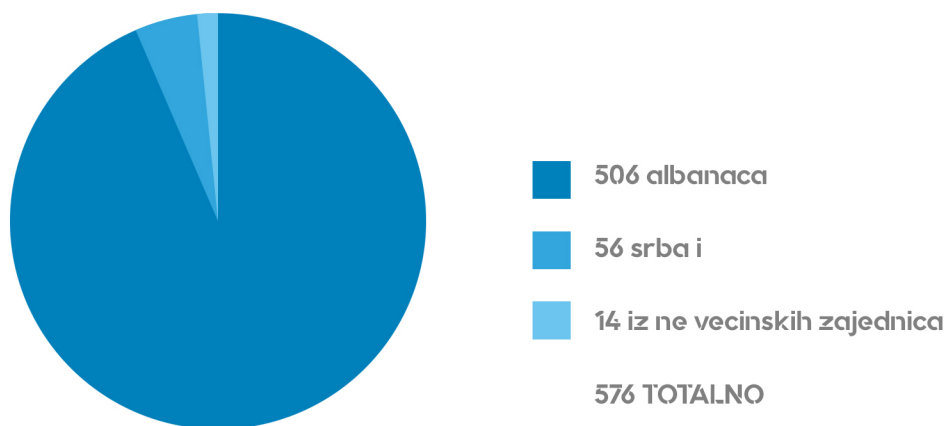
VUČITRN

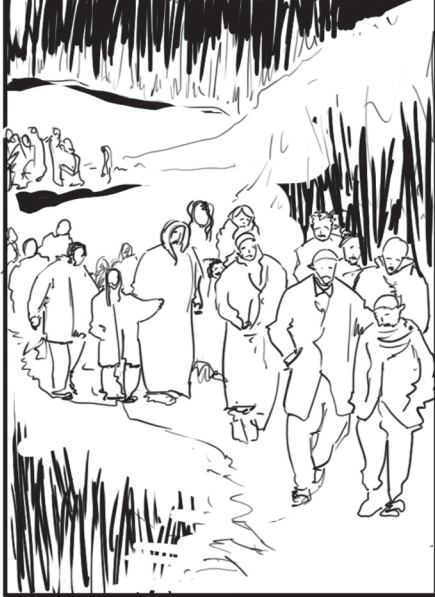
ZATVOR U SMREKOVNICI

VUČITRN

Opština Vučitrn/Vushtrri je jedno od područja koje je najviše pogođeno ratom. U njemu je živelo oko 90.000 stanovnika, oko 90% njih činili su Albanci, dok su Srbi bili naseljeni uglavnom u gradu Vučitrnu/Vushtrri i nekolicini okolnih sela. Tamo je u periodu od 1998 do 2000 godine 576 osoba izgubilo život/ nestalo kao posledica rata. Od toga, 506 Albanaca, 56 Srba i 14 iz ne većinskih zajednica.

Na dan kada je počelo NATO bombardovanje, 24. marta 1999, srpske snage su granatirale grad Vučitrn/Vushtrri a na hiljade Albanaca je proterano iz svojih domova. Nasilno proterivanje je uzelo maha krajem aprila, i kao rezultat toga, desetine hiljada stanovnika okupilo se u regionu Šalje, sve dok nije počela ofanziva, kojom je ova masa ljudi krenula u dva pravca: prema Podujevu/Podujevë i duž reke Slakovc/Sllakovc.

U pratnji oružanih snaga, kolona od 30.000 izbeglica krenuo je prema gradu Vučitrnu/Vushtrri. Večeri 2. maja 1999. godine, konvoj ljudi zaustavljen je između sela Gornje Studimlje/Studime e Epërme i Donje Studimlje/Studime e Poshtme, jer je bilo vreme policijskog časa u kome je kretanje bilo zabranjeno, te su odlučili da tu prenoće. Iznenada su srske snage počele da napadaju sa svih strana, probijajući se u koloni civila i satima su mučili građane koji su bili okupljeni tu. Usred pljački i tučnjave, oko 100 ljudi je ubijeno, a mnogi drugi su ranjeni.

Posle ponoći, koloni je naređeno da krene u pravcu Vučitrna/Vushtrri. Preživeli su nastavili put celu noć, do jutra 3. maja, ostavljajući za sobom ubijenu rodbinu i njihove stvari. Pod nadzorom policije i nekolicine vojnika, masa se uputila ka poljoprivrednoj zadrugi u blizini motela Vicianum.

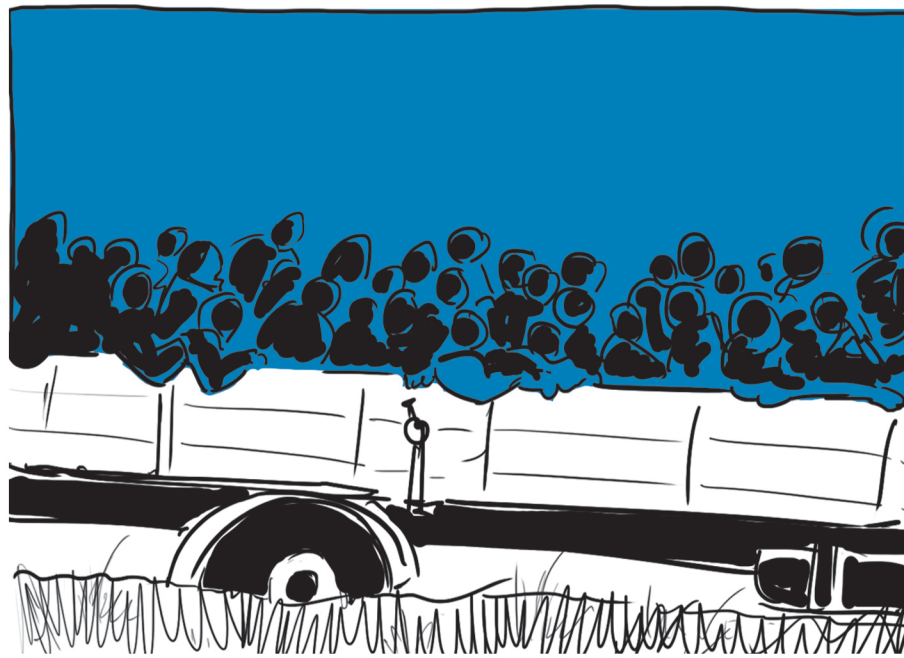

Nakon što staju tu na neko vreme, policija počinje da odvaja muškarce na jednu stranu, dok su drugima naredili da se popnu na traktore i nastave dalje za Albaniju.

Dok se kolona traktora udaljavala, dva kamiona sa prikolicama došla su do zadruga, gde su preostali muškarci pretučeni i naređeno im je da uđu u kamione, nakon čega su ih odvezli u zatvor u Smrekovnici. Kamioni su ovaj put prešli nekoliko puta, prevozeći tako na stotine zatvorenika.

U zatvorskom dvorištu, nakon prikupljanja ličnih podataka, počeli su da tuku i odvajaju muškarce u različite objekte zatvora. Zatvorske sobe bile su prazne, nije bilo kreveta, ni ćebadi. U male sobe ubacivano je na desetine i stotine ljudi, koji su tri dana za redom boravili tu bez hrane i pića.

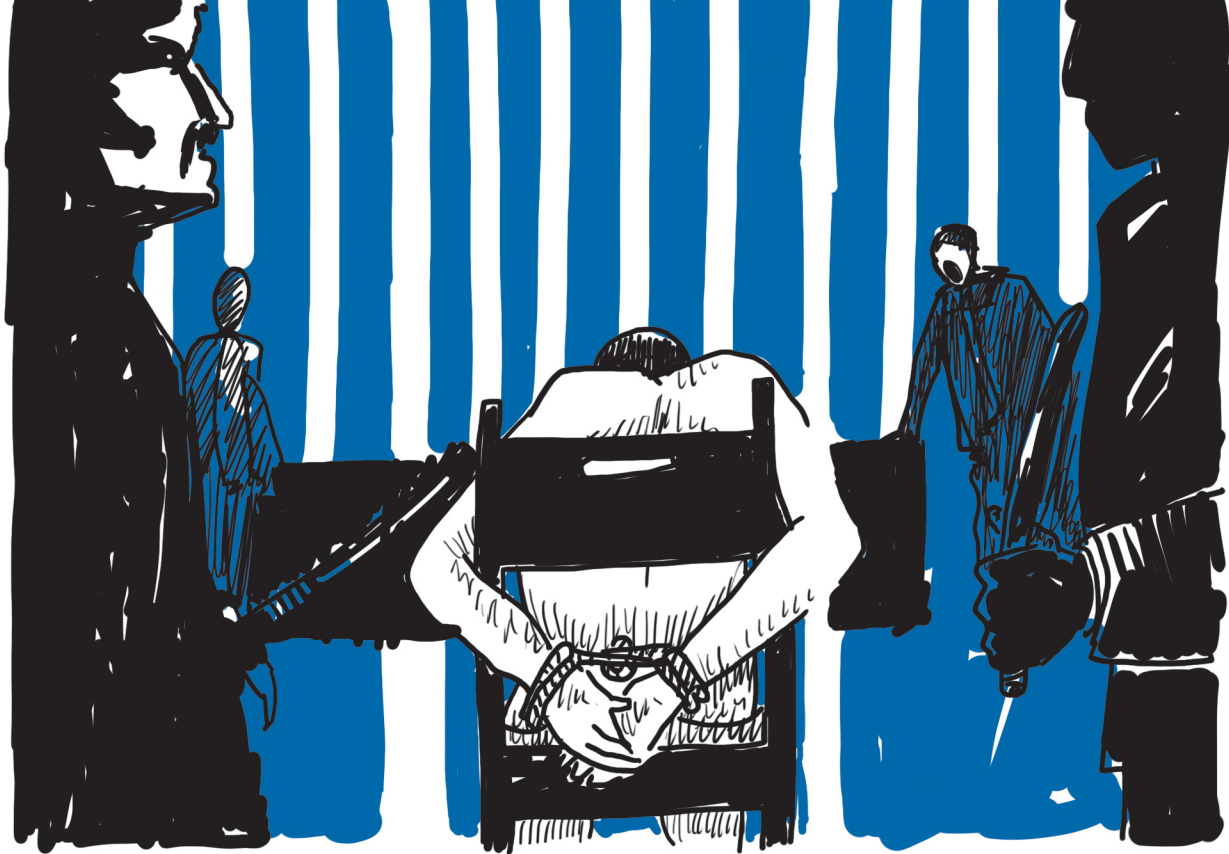

Posle tri dana, zatvorenici su dobili malo hleba i vode, koji je po svemu sudeći bio kontaminiran, imajući u vidu da su se mnogi zatvorenici razboleli. Zatvor je bio prenatrpan jer su zatvorenici boravili i u fiskulturnoj sali i u hodnicima. Stalno su ih zlostavljali i slali u grupama u zatvorsko dvorište ili u blizinu televizijske sale i tukli ih dok ne bi ostali bez svesti. Posle nekoliko dana, tokom mučenja, saslušavali su ih i dato im je pismo na potpis da su optuženi za terorizam. Pored zatvorskih čuvara i redovne policije, zatvorenici su primetili i prisustvo Specijalne antiterorističke jedinice.

Stanje zatvorenika pogoršalo se nakon 16. maja 1999. godine, kada je u zatvor dovedeno još 830 zatvorenika iz Mitrovice/Mitrovicë. Zatvorenici su zatim držani u kupatilima i podrumima dok oni u sobama nisu imali gde da legnu ni na betonski pod. Obroci hrane su smanjeni i vrlo često zatvorenici nisu imali šta da jedu. Udaranje i zlostavljanje se svakodnevno dešavalo, zatvorski čuvari i policajci bi s vremena na vreme utovarili dva kamiona sa zatvorenicima i vozili bi ih u srednju medicinsku školu i u srednju tehničku školu u Mitrovici. Tamo su ih držali ceo dan, 'ispitujući ih' i zlostavljajući, a zatim bi ih vratili u zatvor u Smrekovnici. Zdravstveno stanje zatvorenika je bilo veoma teško. Oni su od stalnih udaraca, zadobili teške povrede glave, tela, kao i slomljene udove i zube. Iz izjava svedoka je poznato da je najmanje jedna osoba pretučena do smrti, dok su druge dve kasnije umrle od posledica zlostavljanja u zatvoru.

U ovim okolnostima je držano oko 3.000 zatvorenika do 23. maja 1999. godine. Jutra 23. maja, zatvorenici su ukrcani u autobuse i pod nadzorom policije odvedeni su u Štimlje/Shtime odakle ih je jugoslovenska vojska ispratila do Žura/Zhur. Tamo su sišli iz autobusa i peške otišli do granice gde su bili

prinudjeni da predaju svoja lična dokumenta, kako bi prešli u Albaniju.

Zločine u zatvoru u Smrekovnici takođe su potvrdili Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i Osnovni sud u Mitrovici u predmetu protiv Zorana Vukotića koji je osuđen na 6 godina i 6 meseci zatvora zbog nečovečnog postupanja, nanošenja patnje mučenjem, tučenjem, narušavanjem telesnog integriteta i zdravlja velikog broja albanskih civila pritvorenih u zatvoru u Smrekovnici.

ZATVOR U SMREKOVNICI

ŠTA JE BIO?

1978. godine u selu Smrekovnica/Smrekonicë, u blizini kokošje farme na površini od 18 ha, izgrađeno je jedno odeljenje zatvora u Mitrovici za osuđenike koji su se vratili iz zatvora u Srbiji (Požarevac i Niš), imajući u vidu da postojeći zatvori na Kosovu više nisu imali kapaciteta.

Od 1. januara 1981. godine u Smrekovnici/Smrekonicë su sve one osobe kojima nisu bile izrečene posebne mere počele sa izdržavanjem kazne. Za to vreme, zatvor u Smrekovnici imao je kapacitet za 180 zatvorenika, a godinu dana kasnije ova ustanova je preobraćena u kazneno-popravni dom, i primala je osuđenike kojima je izrečena kazna zatvora od šest meseci do godinu dana sa celog Kosova.

Posle demonstracija 1981. godine, broj zatvorenika dostigao je 700, iako uslovi u objektima nisu bili odgovarajući za tako veliki broj, dodati su kreveti u različiti-

tim delovima objekata (na farmi, u prijemnoj sobi, u ambulanti i u paviljonima).

Drugom odlukom iz 1987. godine svi muškarci osuđeni za prekršaje kao i politički zatvorenici, primljeni su u ovu popravnu ustanovu.

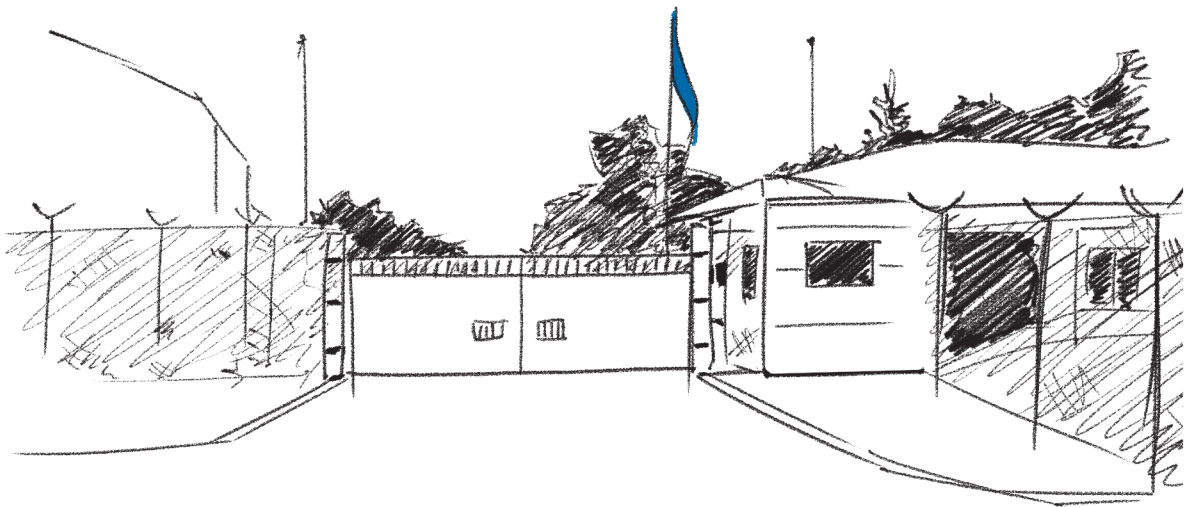
Od 1980. do 1999. 70% zatvorenika u Smrekovnici činili su Albanci. Tokom izdržavanja kazne, zatvorenici su se bavili poljoprivredom, stočarstvom i ko-panjem kanala.

ZATVOR U SMREKOVNICI

ŠTA JE DANAS?

Od kraja 1999. godine, Kazneno-popravni centar u Smrekovnici/Smrekonicë je zatvor otvorenog tipa sa kapacitetom od 200 osuđenih kaznom zatvora do 3 godine. Zgrade Kazneno-popravnog centra su iste, samo što su renovirane. Zatvorenici u Smrekovnici se bave uzgajanjem poljoprivrednih kultura.

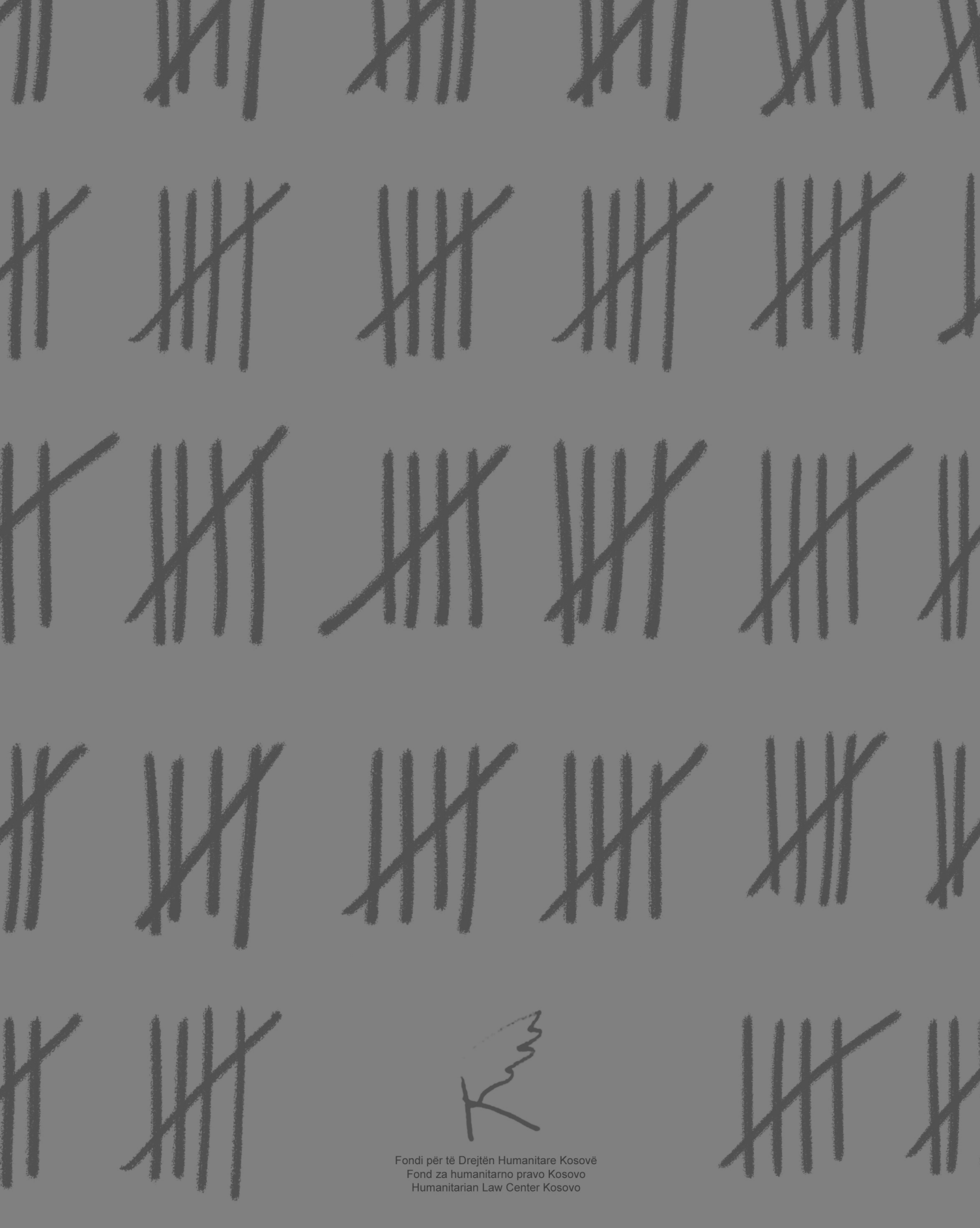
Iako postoje brojni podaci o zločinima i patnjama nanetim u prostorijama ovog zatvora tokom 1998-1999, do danas nema nijednog obeležja koji govori o tadašnjim događajima.

ZATVOR U SMREKOVNICI

MAPA

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo